

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska Kvinn.förbund.

19:de årg. 1923.

Nr 2. Februari.

Pris 25 öre.

Låt oss bilda ett fredsblock i Europa!

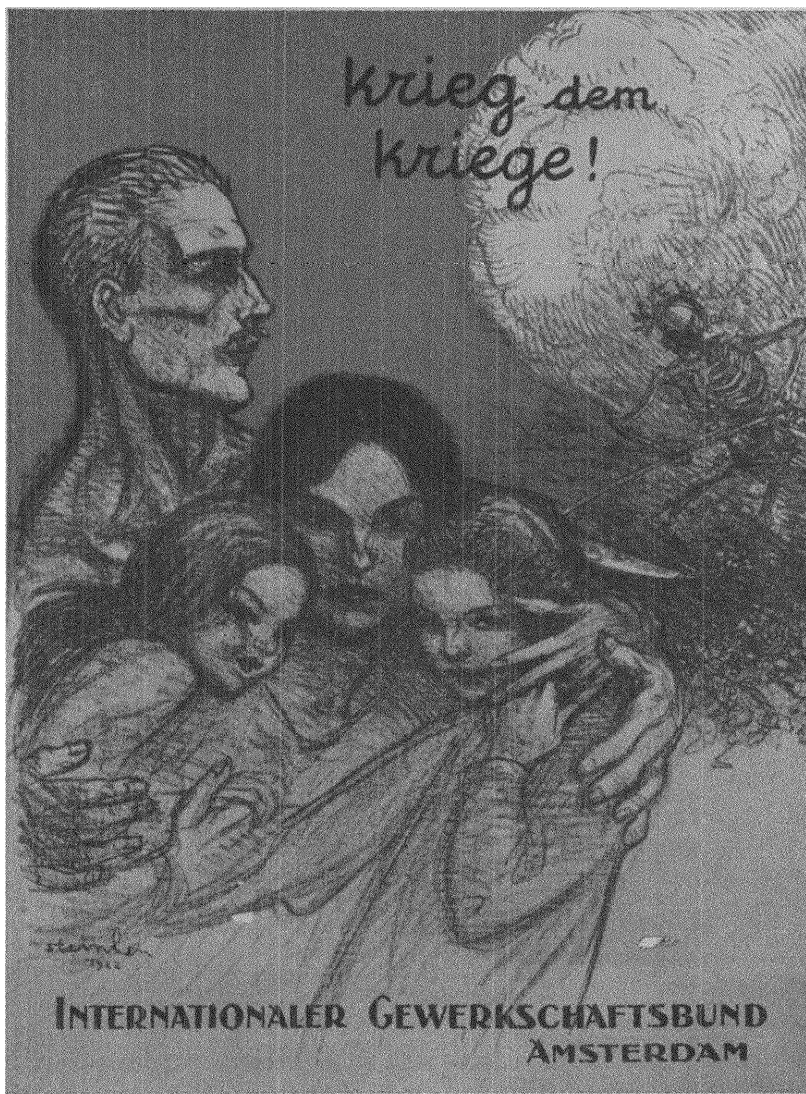
För Morgonbris av Sven Backlund.

Folkhatets våg stiger på nytt på Europas kontinent. Våldet breder alltmera ut sig. I ett stort krig ha de sista självhärskarna störtats från sina troner och många trodde, att den sönderslitande inbördeskamp som pågått i Europa alltsedan Romarrikets fall mellan de stora herrarna om vilken av dem, som skulle axla Cæsars mantel och organisera världen, många trodde den kampen slutad och att folkens timme slagit — äntligen!; att en ny tid skulle begynna av internationell kooperation mellan alla folk i namn av en sedlig princip — ett samarbete för släktets utveckling.

Icke med järn och blod skulle världen styras, icke under detta tryck, utan under trycket av en gemensam hänförelse hos alla för släktets utveckling — för kampen mot fattigdomen, nöden och okunnigheten.

I den andan bildades Folkens förbund; dess syfte var — för att begagna ett ord, hört för många öron i vår demokratiska tid — att etablera den vetenskapens diktatur, som alla frivilligt böja sig under, den slags diktatur som läkaren utövar på sitt lasarett.

För den skull bildades ock inom Fol-

Fackföreningsinternationalens fredsaffisch. Tecknad av Steinlen.

kens förbund och som dess kärna den internationella arbetsorganisation, vars mål skulle vara att kämpa för åvägbringandet av den sociala rättfärdigheten, utan vilken ingen varaktig fred är möjlig såsom det heter i Versaillesfreden, i inledningsorden till dess trettonde kapitel, som avhandlar just den internationella arbetsorganisationen ...

Dessa institutioner ha — märkligt nog — kommit till stånd, men leva nu endast ett halvt liv. Folken tävla med sina regeringar i att så litet som möjligt sysselsätta sig med dem. Det finns i varje land ett litet garde, som söker bringa kunskap om dessa institutioner, väcka intresse kring dem och därmed ge dem mening till fortsatt utveckling — men alla dessa ansträngningar visa sig nästan maktlösa inför en mur av likgiltighet, fientlighet eller hån som reser sig framför dem ...

Och nu i dessa dagar hota mörkmännen att slutgiltigt triumfera. Världskriget synes återuppblossa. Amerika, som lade grunden till Folkens förbund, vände sig genast bort därifrån och bort från Europa. England synes nu gå samma väg; dra sig bort från Europas affä-

rer, hotat som det är i sitt orientariska välde. Och på kontinenten ser man redan konturerna av en tysk-rysk militärallians, som skall bjuda den franska armén spetsen.

För Folkens förbund slår ödestimmen!

Finns det i världen någonting kvar av de hemliga krafter, som vid krigets

slut 1919 lyckades ge form åt denna mänsklighetens största tanke? Det är den fråga som ställer sig: Fredsvännerna fingo *fofäste* då åtminstone på branter, som reste sig framför dem och som de måste övervinna för att någonsin kunna organisera den internationella freden. Skola de nu störtas ned av barbarerna i avgrunden på nytt igen?

Låt oss vara praktiska och räkna över vad det kan finnas av fredskrafter i Europa och låt oss sedan söka samla dessa till en gemensam aktion!

Där finns de *små nationerna*, som voro neutrala under kriget: Sverge, Norge, Danmark, Schweiz, Holland och jag skulle kunna tillfoga Spanien — deras fredsvilja kan icke sättas i tvivelsmål, de utgöra självfallet genom sitt läge och sin historia avantgardet till *Europas Förenta stater*.

Där finns vidare den stora *arbetareinternationalen*, med sina starka förgreningar in i stormakternas liv. Dess fredsprogram är detsamma som de neutrala staternas program och det är just den bundsförvant som de neutrala behöva för att kunna säga till de "stora herrarna" när de formulera sina krav på fred och ordning i Europa: stora delar av edra egna folk tänka ju såsom vi!

Och programmet? Programmet är klart:

1) Freden internationellt garanterad av alla folk i enlighet med de allmänna principer, som formulerats av den engelske pacifisten lord Robert Cecil i Folkens förbund och som arbetareinternationalen redan anslutit sig till men tyvärr icke ännu *de neutrala regeringarna*, som tvärtom visat tendens att vilja ställa sig utanför den internationella solidariteten. Men när saken väl blir klar för den allmänna opinionen blir det helt visst uppenbart att detta icke svarar emot de neutrala *folkens* önsknings.

2) *Tvinga fram de sociala synpunkterna* i de internationella diskussionerna i överensstämmelse med de förpliktelser, regeringarna påtagit sig genom sin anslutning till Internationella arbetsorganisationen! Vilken fast utgångspunkt skulle man icke få, exempelvis, för skadeståndstvisten i Europa om, såsom grundval för förhandlingarna lades de sociala och humanitära synpunkterna och även stormakterna tvingades att upphöra med det orimliga

Moderspensioneringen.

Det samhällsgagnande arbete en kvinna utför genom att uppehålla ett hem och fostra en skara barn börjar mer och mer erkännas i alla civiliserade länder, om det än kommer att dröja länge än innan det blir tillfullo erkänt. Djupt sett borde väl handhavandet av det dyrbaraste material som världen äger och varpå hela dess framtid gestaltas vara det mest erkända och bäst avlönade av alla arbeten. Den tiden kommer förvisso också en gång, men först då, när kvinnovärlden rest sig till full jämbördighet med den manliga. Och detta måste givetvis vara en kvinnornas egen sak! Tills dess få vi nog finna oss i att se massor av utsläpade, utpinade och genomfattiga barnamödrar och -uppfostrarinnor. Ett litet steg fram emot en början till åtminstone en teoretisk behandling av detta viktiga spörsmål även i Sverge, finner man i fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till en förbättrad barnavård. I 10 kap. behandlas "understöd för vård av barn till ensamstående moder m. m." och där framhålls vikten av att ett ordentligt understöd, utan fattigvårdskaraktär, gives åt ensamstående mödrar varigenom de sättas i stånd till att behålla och fostra sina barn i det egna hemmet.

Som detta betänkande överlämnades till Kungl. Maj:t i juni 1921 kunde man haft förhoppning om en proposition i enlighet därmed under 1923 års riksdag, men på förfrågan i socialdepartementet fick jag besked om, att så inte blir fallet. Dels beror detta på de finansiella svårigheterna och dels på

att betänkandet, i och för överarbetning och revidering, överlämnats till revisor von Koch. Så ännu ett år få vi ge oss till tåls.

Vi få väl dock hoppas att frågan ligger till sig och att den snart skall bli mogen för en lösning; detta så mycket hellre som den är dels löst och dels under bearbetning i ett stort antal länder. Alla "Bris" läsare veta nog redan, att en dylik pensionering i Danmark varit införd sedan flera år tillbaka samt också att den var en programpunkt på arbetarpartiets valprogram vid höstens val i England. Och då detta parti fick en stark frammarsch vid valet dröjer det nog inte länge förrän något förslag i denna fråga kommer till synes.

Men då det säkert kan intressera oss här att få del av hur systemet är genomfört i en hel del andra länder vill jag återge vad den engelska tidskriften "Time and Tide" — av Mrs P. Lawrence — skriver härom:

"Det är en fördel för detta förslags förespråkare att det redan är i verksamhet i så många länder och att vi äro i besittning av auktoritativa redogörelser för dess framgång. Systemet verkar tillfredsställande i Nya Zeeland, Victoria och Queensland, Austral-Asien, i tre provinser av Canada, Danmark och i fyrtio av Amerikas förenta stater. Ingen stat har någonsin tillbakavisat 'Moderspensioneringen'. Tvärtom, systemet är oupphörligt utvidgat och förbättrat.

Vad är då i korthet denna pensionslag? Det är en lag, som ur allmänna

betraktelsesättet att endast räkna med regeringarna och se bort ifrån återverkningarna av deras politik på folkens liv. Så säga exempelvis fransmännen, att det är den tyska regeringen som ensam bär ansvaret för det tyska folkets armod, därför att den icke har kraft att lägga beslag på de stora industriidkarnas väldiga rikedomar och att det alltså är industriidkarna i Tyskland som utarma både det tyska folket och den tyska och den franska staten. Men allt det där är ju endast tom och farlig propaganda. Riktigheten därav har aldrig kunnat uppvisas. Vad som fordras det är just, att dylika ting tagas upp till allvarlig diskussion inom Folkens förbund, som får i sin hand att lösa skadeståndstvisten på grundvalen icke endast av vissa skadeståndskapitel i Versaillesfreden utan också på grundval av dess *trettonde kapitel*, som säger att utan

mänskliga arbetsvillkor i alla länder är överhuvudtaget *ingen* fred möjlig.

Det vore de neutralas plikt, och det är deras formella rätt också, alldenstund de på segermakternas egen inbjudan anslutit sig högtidligen till detta Versaillesfredens trettonde kapitel... att nu med kraft föra fram just dessa *sociala synpunkter* på skadeståndstvisten.

Även på denna punkt skulle de neutrala ha bakom sig hela arbetareinternationalens obrutna stöd.

Alltså: fredskrafterna i Europa finnas, men de äro ännu ej tillräckligt organiserade. De neutrala ländernas arbetare ha uppenbarligen en särskilt stor uppgift att fylla i detta arbete att åstadkomma ett *fredsblock i Europa mellan de små nationerna och arbetareinternationalen*.

medel sörjer för behövande barns vård och underhåll i deras egna hem. I varje stat, där lagen är i tillämpning erhåller änkor med minderåriga barn pension; i somliga stater erhålla även kvinnor, vars män äro sinnessjuka, i fängelse eller permanent arbetsodugliga dylik och i somliga är den utsträckt till även fränskilda hustrur. I fyra stater ha båda föräldrarna samma förmån. Nevada utsträcker den även till mor- och farföräldrar. Wisconsin omsluter t. o. m. förmyndare eller vårdare. I somliga stater erhålles pensionen tills barnen äro 14 år; i andra tills de äro 15, 16 och 17. Nebraska och Illinois fortsätta tills barnen äro 18 år. Det viktigaste i varje fall är, att pensionen är tillräcklig.

I tjugotre av Amerikas stater gjorde nyligen de sociala arbetarnas klubb en omsorgsfull undersökning över systemets verkningar i Förenta staterna. I tjugotvå av dessa kunde man konstatera en märkbar förbättring i såväl mödrars som barns hälsa och bland andra, för samhället gynnsamma verkningar, en stadig minskning av ungdomsbrottsligheten. I Iowa var resultatet inte tillfredsställande. Där konstaterades det att, understödet var otillräckligt. Kvinnan kan inte stanna i hemmet. Hon arbetar som förut och barnen äro på gatan.

Rapporten slutar med ett konstaterande av de principer som ligga till grund för reformen:

- 1) Modern är barnets bästa vårdare;
- 2) Fattigdom är ett allt för stort problem för filantropi;
- 3) Ingen kvinna, utom i sällsynta fall, kan vara både husmor och familjeförsörjare;
- 4) Det förebyggande arbetet måste gälla barnet och hemmet;
- 5) Sunt familjeliv är statens grundval och dess bevarande måste vara ett av statsledningens förnämsta plikter.

Det har även framhållits såsom mycket viktigt, att detta understöd inte fick barmhärtighetsprägnen. Det skall betraktas som moderns rättmätiga ersättning av staten för det samhällsgagnande arbete hon i hemmet utför, genom att vårda och fostra barnen och sköta om hemmet.

Härmed avlägsnas varje invändning emot statens krav på en viss standard av det utförda arbetet, ehuru de framställda kraven måste vara av samma art som för samhällets övriga tjänstemän och inte sådana att de verka förödmjukande eller kunna framstå som ett inskränkande av moderns rätt

G. Bricard: DE FÖRSTA STEGEN.

att betraktas som en självförsörjande medborgare.

Ett mycket viktigt resultat av lagen har konstaterats i betydande besparingar i hyror och skatter. Det har blivit mycket både billigare och bättre att låta barnen vårdas i sina egna hem än i offentliga anstalter.

Sparade utgifter, bättre hälsa för mödrar och barn, förminskning av ungdomsbrottsligheten äro väl värda att hava, fränsett att underhållandet av ett sunt familjeliv är 'statens grundval'. Kvinnans plats är hemmet! Ja, säkert, när kvinnan är moder till små barn. Men hon måste ha ett hem att vara i och någorlunda säkerhet för dess underhållande.

Tills innevarande tid har modern i hemmet varit ringaktad. Det omöjliga har fordrats av henne; det har inte förståtts, att en kvinna genom sitt arbete i hemmet lika mycket underhåller familjen som mannen, som säljer sitt arbete på den industriella marknaden.

När en man lämnas ensam med små barn är han nästan tvungen att gifta sig igen, vilket han i regel också gör för att inte familjen skall gå under.

Men det har hittills fordrats av en ensam kvinna att hon skall kunna fylla den dubbla uppgiften som far och mor — och fylla dem båda väl. Men detta misslyckas i allmänhet. Så, som Mr Neil — upphovsmannen till 'Moderspensionen' — säger; 'så faller hon ner mellan skaklarna likt en överlastad häst'. Giv modern hennes egen börda att bära och, ehuru den kan bli tung nog skall, i det ofantligt stora flertalet fall, kärleken lätta den.

Låt staten göra sin plikt mot modern och hon skall utan varje tvivel göra sin plikt mot staten.

Ty för modern äro plikt och kärlek förenade till ett."

Som av ovanstående framgår ha många länder gått ifrån ord till handling i denna fråga. Att så även blir fallet i vårt land måste vi arbeta för.

Nelly Thüring.

Några ord från Haagkongressen.

Den resolution som här nedan införes är av ett alldeles särskilt intresse för kvinnorna. Den uttrycker på ett klart och tydligt sätt allt det som bör göras för ungdomens fostran till fredsälskande människor. Den pekar därvid hän på att kvinnorna måste vinnas för detta uppfostringsarbete så att de kunna bibringa ungdomen redan i hemmet en ny livsåskådning som tar sikte på samhällets omgestaltning till ett samhälle på socialistisk grundval.

De kvinnor som uppträdde på kongressen poängterade även detta starkt. Den första var fru Perlen från Tyskland som yttrade sig och framförde vikten av socialistisk skolning bland kvinnorna. Det är inte nog att de äro fackligt organiserade, de måste även bli socialister för att bli verkliga medkämpar i fredsarbetet. Vi få inte heller i vår propaganda glömma de kvinnor som befolka kyrkorna. Vinn dessa och en generalstrejk mot kriget skall få större förutsättning att lyckas. Miss Bondfield påpekade även vikten av att kvinnorna uppfostrades till socialister och samhällsansvarighet. Nu äro de alltför mycket böjda för att acceptera de mera primitiva människens åsikter och ha inga sympatier för den manliga pacifisten. Och så länge den stora massan av kvinnor ej träffas av fredspropagandan kan icke heller ett verkligt framsteg för freden göras. Ty dessa kvinnor öva ju ett avgörande inflytande på den kommande generationen och ingiva barnen de avgörande och bestämmande intrycken för livet. Kriget är intet försvarsmedel längre, ty männen äro ej mer i stånd att i krig skydda sina kvinnor och barn, då den som säkrast ansedda plats i ett kommande krig förmodligen blir lika svårt utsatt som själva fronten. Det räcker således ej att männen äro medvetna socialister och fackföreningsmedlemmar. Kvinnorna måste vara det samma.

Med dessa ord, som i ytterst samman-

trängd form här delgivits, motiverade hon kvinnornas förslag till resolution i uppfostringsfrågan, vilken remitterades till utskottet och således ligger till grund för resolutionen här nedan och som enhälligt antogs av kongressen.

Resolutionen i uppfostringsfrågan.

Den internationella fredskongressen i Haag, sammankallad av Fackföreningsinternationalen, förklarar att, med hänsyn till mänsklighetens nuvarande utvecklingsläge, krig icke längre kan tolereras som medel för slitande av tvister mellan nationerna. Förpliktelsen att beträda fredliga vägar för biläggande av internationella tvistigheter måste erkännas som ett uttryck för den högsta mänskliga rättvisan och denna uppfattning måste genomtränga uppfostringsarbetet bland barn, ungdom och vuxna.

För detta ändamål måste i första rummet kvinnornas medverkan vinnas. Kvinnan kan, såväl genom det uppfostringsarbete hon utövar i hemmet som genom sin sociala bildningsverksamhet, kraftigt medverka till skapandet av en ny livsåskådning och till samhällets omgestaltning på en socialistisk och fredlig grundval. För detta ändamål är det önskvärt, att arbetareklassen med alla sina krafter understödjer kvinnornas politiska, fackliga och kooperativa organisationer.

Kongressen uppfordrar alla arbetare att väcka till liv en pacifistisk anda i sina hem samt att, vid sidan av den statliga barnundervisningen, vidtaga åtgärder för att bibringa barnen arbetareklassens ideella grundsatser under kontroll av egna organisationer ävensom att understödja arbetareklassens organisationsrörelse såsom varande en viktig faktor i fredsarbetet.

Det är absolut nödvändigt att undervisningen i de offentliga skolorna och utbildningen av lärare genomtränges av ovan angivna principer;

att den historiska undervisningen blir reformerad i syfte att bereda större utrymme åt det mänskliga samhällets utveckling med tyngdpunkt på de ekonomiska och sociala förhållandena;

att det blir ett slut på förhållanden av krigiska segrar och krigshjältar och att ungdomen får lära sig hedra arbetet;

att de unga bibringas den övertygelsen, att nationerna kunna för sina mellanhavanden tillämpa samma slags rättsgrund. Satser, som redan gälla inom nationerna, särskilt den grundsatser som förbjuder den enskilde att med våld skipa rätt för egen räkning;

att det ges lika möjligheter för erhållande av uppfostran, inklusive fackutbildning, för alla barn;

att kontroll upprättas över skolböcker, skolbibliotek och annan undervisningsmateriel, åsyftande att hålla borta allt, som kan vara ägnat att väcka eller underblåsa militaristiska eller chauvinistiska känslor.

Kongressen uppfordrar föräldrar såväl som alla lärare och uppfostrare att i sin verksamhet följa dessa grundsatser och därigenom bana väg för en ny uppfostran åt människosläktet.

Gengångare.

I "Kvinnornas tidning" för den 14 januari läses under rubriken Desillusionen och — förhoppningen, några reflexioner och synpunkter på kvinnornas arbete och särskilt representation i kommunala och politiska församlingar. Synpunkter och önskemål, som, om de finge stå oemotsagda lätteligen skulle kunna tydas som ett uttryck för någon allmänare uppfattning bland vårt lands kvinnor — efter som de, som sagt, äro framförda i "Kvinnornas tidning".

Men det är heller icke enbart med anledning av ovannämnda tidnings artikel som detta skrives, utan föranledes även av ett par andra yttranden i samma stil.

Med utgångspunkt från rösträttsfrågans lösning då ju ett visst skede i kvinnornas arbete måste anses avslutat, säger artikelförf.: "Var är den stora kraft som fanns innesluten i den kvinnliga rösträttsrörelsen innan den ännu nått målet för sin strävan, denna vackra enighet som ställde kvinnorna sida vid sida utan hänsyn till politisk färg eller samhällsställning och gav ett så imponerande intryck av självmedveten styrka, av makt och myndighet, klart utstakade räta vägar mot höga gemensamma, till hela folkets lycka syftande mål? Splittrad, borta! Enigheten inom kvinnovärlden är försvunnen."

Så konstaterar förf. vidare att kvinnorna slutit upp i respektive "manliga partiets mäktiga strömfåror" o. s. v. Den egentliga desillusion som talas om synes emellertid gälla den kvinnliga representation, som vi vågat försöket att invälja i kommunala och politiska förvaltningar. Det heter nämligen, att dessa kvinnor icke inneha sina mandat som "kvinnovärldens representanter", utan som "det partipolitiska intressets företrädare" och att "deras inflytande i speciellt kvinnligt hänseende är lika med noll", och vidare: "Det förefaller den utanför stående som om de i de förvaltande myndigheterna invalda kvinnorna ännu icke funnit några egna stora frågor att arbeta för, utan endast intresserat deltaga i det arbete, som framlägges och ledes av männen och inom de av dem uppdragna gränserna."

Tonen i hela den ovan citerade artikeln påminner mig vid genomläsandet om en pristävlan för några år sedan i en tidning (D. N.). Den stora fråga, som skulle besvaras, lydde: När är man lyckligast? Bland tusentals svar var ett enkelt, fyndigt och psykologiskt, som besvarade frågan med: *Dagen före* — vilket vann priset. Det synes vara så i de flesta fall i det mänskliga livet, när man vill

göra upp allt utan reala proportioner, fantasien får fritt föra oss ifrån verklighetens fasta mark och när vi så en vacker dag komma underfund med att vi befinna oss kvar i den enkla verkligheten känna vi oss besvikna på världen, på människorna och på det hela. Man tar ut allt av tillfredsställelse i förväg och det uppnådda resultatet motsvarar sällan då våra förväntningar. Kvinnorna skulle tydligen enligt artikelförfattarinnans mening ha så gott som skjutit bort sitt krut innan rösträttsfrågan blev löst och nu vara hänvisade till att söka efter "egna stora frågor".

Det vore beklagligt om så vore förhållandet och vittnar tyvärr om en obekvärlig trängsynthet eller, som någon uttryckt det: faran av ensparighet i hjärnan.

Naturligtvis kunde kvinnorna från olika utgångspunkter sett ställa vitt skilda krav, men icke ett ögonblick böra vi glömma att för många var rösträttens erövrande ett mål — för många andra, däribland de soc.-dem. kvinnorna — ett medel till fortsatt arbete och "den stora enigheten" inom rösträttsrörelsen gällde icke minst det som nu skett: Kvinnornas uppslutning inom sina respektive partier just emedan utvecklingen lärt det stora flertalet av dem att omfatta de rent mänskliga sociala och politiska intressena framför de feminina. Otaliga gånger ha de soc.-dem. kvinnorna deklarerat och t. o. m. bevisat detta. Vårt arbete har inte på något sätt avmattats — tvärtom — och ej heller har det letts i några nya "strömfåror".

Emellertid — det må vara aldrig så ärlig vilja bakom orden, viljan att nå g o t skall göras, men vad, det är som det sägs i artikeln "svårt att definiera" — så är det dock litet brådstörtat att redan nu tala om desillusion.

Om vi se ut över den kvinnliga representationen i vårt lands stads- och kommunalfullmäktige, så sitter där — en kvinnlig representant kanske, någon gång en eller ett par från olika partier och det är väl endast Stockholm, som kan uppvisa en något högre numerär — kvinnor, som mycket väl varit förtrogna med att genombrottet var det svåraste och de första representanternas väg den törnigaste, men som dock riskerade och ställde sig i breschen för idén om kvinnornas representation — om den lagstiftande församlingen där vi haft kvinnliga representanter endast i ett enda år skola vi väl alls icke tala. —

Att kvinnorna haft oturen komma som väljare och representanter till förvaltning och lagstiftning i en tid, då

(Forts. å sid. 7.)

Kvinnliga representanter inom den internationella arbetarrörelsen.

Någon internationell soc. kvinnokongress har oss veterligt ej hållits sedan kongressen i Köpenhamn 1910. Det är många år sedan dess och av de kvinnliga representanter som nu mötte upp från arbetarrörelsen vid kongressen i Haag kunde vi ej känna igen någon. Dock vo-

ro alla beprövade och mångåriga arbetare inom var sitt lands arbetareorganisation. Vi skulle då först vilja presentera Gertrud Hanna från Tyskland, en mycket allvarlig och gedigen personlighet,

som inom fackföreningsinternationalen tillvunnit sig allas aktning. Hon innehar även mycket krävande poster inom den tyska landsorganisationen. Där som här, äro kvinnorna inom alla arbetsområden, utan hembiträden, anslutna till samma förbund som männen. I politiskt hänseende äro även kvinnorna numera anslutna till samma partiföreningar som männen, men hava en gång i veckan sina egna möten, som kallas läsaftnar. För männen har det ingått i det allmänna soc. rättsmedvetandet att den kvällen, om det behövs, stanna hemma och se om huset. På dessa läsaftnar upptages en hel del samhälls- och parti-frågor, som framföras så, att kvinnorna skola erhålla god inblick i dem och få insikter, som kvalificera dem till duktiga partikamrater och medarbetare i samhällsuppgifterna. Denna upplysningsverksamhet uppehålls helt av partiet.

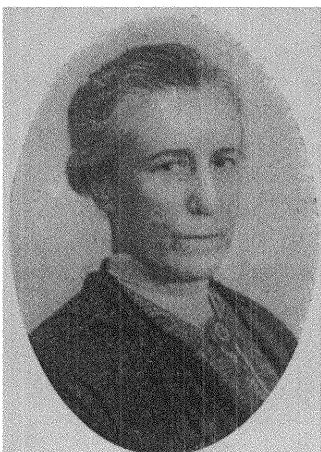
För att kvinnornas speciella intressen inom fackföreningsrörelsen skola bli tillvaratagna har upprättats ett särskilt kvinnosekretariat inom deras landsorganisation och utgives sedan i början på 1916 en särskild kvinnotidning "Gewerkschaftliche Frauenzeitung" som utkommer 2 gånger i månaden. Gertrud Hanna är redaktör för denna tidning och förestår kvinnosekretariatet. Sedan 1909 har hon innehaft denna post, men inom landsorganisationen har hon varit helt anställd sedan 1907 och från 20-årsåldern har hon oavbrutet innehaft ledande förtroendeposter inom olika fackliga sam-

Margaret Bondfield.
England.

Gertrud Hanna.
Tyskland.

L. Tilanus.
Holland.

Sussane Lion.
Frankrike.

som uppträdde på fredskongressen och vi kunna icke neka oss nöjet att citera hur hon här hemma refererades. Ena tidningen säger:

"Efter honom kom Miss Margaret Bondfield från England med ett sympatiskt inlägg om kvinnornas ställning till pacifismen."

Den andra skriver sålunda:

"Miss Margaret Bondfield, en av de engelska arbetarekvinnornas representanter, framförde i ett manhaftigt, energiskt tal de speciellt kvinnliga synpunkterna."

Men vad hon sade ha vi i sammanträngd form infört i samma artikel

som uppfostringsresolutionen.

Margaret Bondfield var uppsatt som kandidat till parlamentet vid senaste valen och fick 14,498 röster.

Den andra engelskan, d:r Marion Phillips är ledare för kvinnorörelsen inom det soc.-dem. partiet och redaktör för dess tidning "The Labour Woman". Kvinnorörelsen inom partiet har börjat vinna allt mer förståelse bland männen, särskilt efter valet i höstas, då t. o. m. Arthur Hendersson sade att det var till stor del tack vare kvinnornas intensiva medarbete i valagitationen som det vart möjligt hemföra de valsegrar som gjordes. I England synes upplysningsarbetet vara lagt på mycket bred front bland arbetareklassens kvinnor. Vi fingo den upplysningen att de soc.-dem., fackligt och kooperativt organiserade kvinnorna årligen hava stora upplysningsmöten tillsammans, vilka ha god agitatorisk verkan och många vinnas för socialismen.

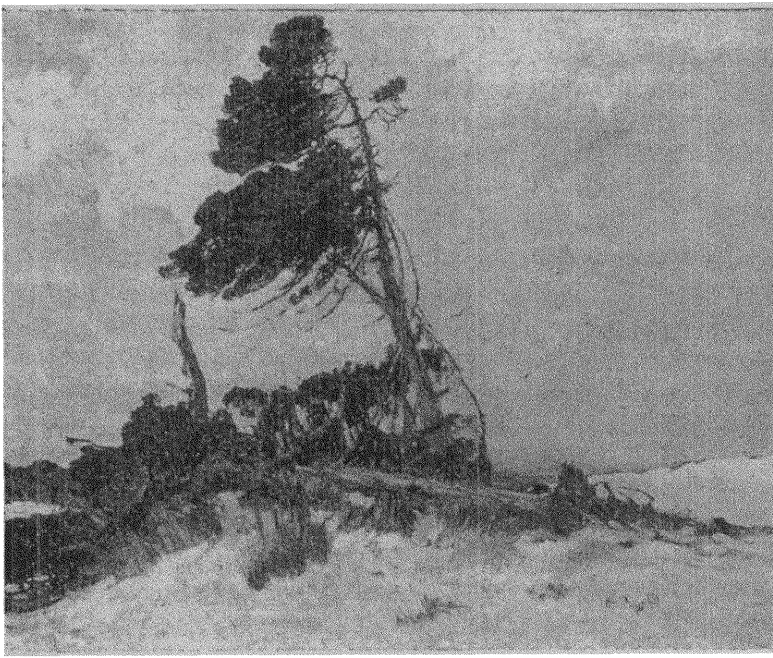
För att nu fortsätta med de stora ländernas kvinnor så vilja vi även nämna några ord om Emmy Freundlich från Österrike. Riket är nu visserligen litet, men rörelsen har rätt stora mått. Hon har förut i ett par artiklar för Morgonbris läsare beskrivit kvinnornas ställning och arbete och i detta nummer ha vi en utförlig redogörelse om de soc. kvinnornas organisationsförhållanden, skriven av henne.

(Forts. å sid. 9.)

manslutningar. Hon är ett arbetarbarn som tidigt fick arbeta för sitt uppehälle och började vid 14-årsåldern som rosettsömmerska, men övergick sedan till boktryckeribranschen. Vid 18-årsåldern ingick hon i organisationen och då hennes födelseår är 1876 så har hon snart varit med i 30 år. Gertrud Hanna tillhör sedan 1921 preussiska lantdagen. I nästa nummer skola vi lämna en redogörelse över de fackliga organisationsförhållanden bland kvinnorna i Tyskland.

Från England ha vi att anteckna Margaret Bondfield såsom en god pendang till Gertrud Hanna. Även i England ha kvinnorna ett särskilt sekretariat inom den fackliga landsorganisationen, vars ledare Margaret Bondfield är. Över 800,000 kvinnor äro fackligt organiserade och tillhöra den stora gemensamma organisationen.

Bondfield var en mycket sympatisk personlighet och har även länge tillhört arbetarrörelsen. Hon har gått i god skola hos den stora kvinnliga fackföreningsledaren Miss Artur, som bortrycktes från arbetet i sina bästa år. Bondfield hör till en av de få kvinnor

Vinterlandskap.

Kvinnoorganisationen i Österrike och dess arbete.

För Morgonbris av Emmy Freundlich, Wien.

Då vi sysselsätta oss med kvinnoorganisationen i Österrike och dess arbetsmetoder, så torde vi icke endast böra tänka på det lilla land, som i dag heter Österrike, utan vi böra ta i betraktande, att de metoder vi använda också använts i alla andra Mellan-europeiska stater, och om vi nu i många avseenden använda oss av något andra metoder än hittills, så är det emedan den fulla likställigheten mellan könen betingat detta.

Tidigare hade vi i våra länder också kvinnoorganisationer, emedan vi enligt lagen icke tillätos medlemsskap i gemensamma politiska organisationer. I Tyskland erhöles kvinnorna redan före kriget samma föreningsrätt som männen och blevo då båda organisationerna förenade omedelbart, varför sedan dess i Tyskland ej finnes någon särskild kvinnoorganisation mer. I Österrike hava vi genast, så fort därtill gavs möjlighet, uppgivit den särskilda organisationen för kvinnorna; således hava vi nu blott en socialdemokratisk partioorganisation för både män och kvinnor.

Många kvinnliga partivänner i utlandet kunna icke riktigt förstå hur det är möjligt att utan en särskild organisation upprätthålla vår kvinnorörelse. Framför allt uttala de sin farhåga för att vi därigenom skulle förlora i inflytande, frihet och bestämmanderätt. På grund härav är det nyttigt att vi redogöra för den gemensamma organisationens arbetsmetoder, för att visa partikvinnorna i andra länder huru vi handhava vårt arbete och vilken del av de gemensamma uppgifterna vi utföra.

Vi fråga nu först: Vilken avsikt hade egentligen vår kvinnorörelse före föreningen med männen? Svaret blir, att

den hade till enda mål att vinna och säkra för kvinnorna den fulla likheten, statligt och medborgerligt. Nu ha vi ernått alla dessa rättigheter.

Vi kunna bekläda alla offentliga ämbeten, som stå öppna för medborgarna. Vi kunna välja efter samma grunder som männen. Vi kunna som fullgoda statsmedborgare ej längre tillbakaträngas. Detta vore nu rättsbrott och författningsöverträdelse. Endast genom reaktionens seger, genom en statskupp, som förmådde ändra vår författning, kan något sådant inträffa. Men så länge vårt parti innehar det bestämmande och avgörande inflytandet på statsförfattningen, är det naturligtvis uteslutet att vårt likaberättigande skulle beskäras.

Men när vi nu ha vår medborgarrätt, är då en särskild kvinnorörelse, med egen ekonomi, som dock aldrig räcker att täcka utgifterna, men väl att fatta de egna besluten, som dock kunna genomföras endast genom proletariats samlade gemensamma kraft, är den berättigad? Har den något mål mer? Ernå vi icke mycket mer genom att dagligen och stundligen deltaga i den gemensamma rörelsen, i dess beslut och öva inverkan på dessamma?

Nu är vår uppgift, efter likställighetens genomförande, dock en annan än förut. Nu gäller det icke mera att vinna kvinnorna som protesterande utan som organiserade medarbetarskor i statsorganismens tjänst och i förvaltningsorganisationens väsen. Men därtill behöva de en särskild skolning, en rikare erfarenhet. Möjligheter till stora offentliga diskussioner och mycket annat, som de genom en särskild organisation icke kunna få.

Vi kunna icke i parlamenten och kommunalförsamlingarna handla som kvinnor, utan alltid endast som medlemmar av ett stort parti, och det gäller framför allt: Vad vi vilja ernå i de representativa församlingarna måste vi alltid först vinna männen för.

Dessa fakta allena gör det värdefullt för oss om vi också organisatoriskt äro förbundna. Utan detta skulle vi ha mycket svårare att komma i den nära förbindelse, som är nödvändigt för ett gott offentligt samarbete.*

Då vi efter omstörtningen förhandlade med vår partiledning över sammanslagningen hava vi i våra partistadgar tillförsäkrat oss våra rättigheter. Framför allt lovades vi, som också hittills hållits, att få behålla vår egen kvinnotidning. Den måste visserligen på grund av ekonomiska skäl förminska till omfång. Detta löfte var så mycket mer värdefullt sedan trycksakerna i vårt land blivit så oerhört dyra, så det är med synnerligen tunga offer, som organisationerna förmå att bringa samman de medel som fordras härtill, för att som hittills låta alla organisationer erhålla kvinnliga medlemmar erhålla tidningen gratis. Men just därför har också vår tidning en upplaga på 130,000 ex. och intränger i alla kretsar bland landets numer till blott något över sex miljoner uppgående befolkning.

En annan rättighet vi fingo var att kvinnokommittéer skulle upprätthållas och bildas vid varje lokalorganisation, som vi nämna våra partigrupper, på de enskilda orterna. Dessa kvinnokommittéer skulle väljas av alla medlemmarna på respektive platser och sedan handha alla angelägenheter som var av intresse för kvinnorna, samtidigt som de skulle se till, att kvinnorna fostrades och förbereddes till arbete och ledning i vidare bemärkelse.

Varje lokalorganisation i vårt land är en distriktsorganisation samtidigt, denna är ansluten till landskapsorganisationer, som i sin tur äro sammanslutna till en riksorganisation. I alla dessa instanser ha vi våra egna kommittéer och överallt erhålla vi för våra särskilda utgifter 5 procent av den gemensamma inkomsten. För dessa medel täcka vi löpande utgifter, dock ej utgifterna för den mera omfattande

* Organisationsformerna äro i Österrike helt andra än hos oss. Där finnes ej denna kollektiva anslutningsform av fackföreningar och andra föreningar, såsom kvinnoklubbar och ungdomsklubbar, till arbetarekommuner; utan medlemmarna äro direkt anslutna till partiföreningen på platsen.

agitationen för representation o. d., kostnaderna härför tagas av gemensamhetsorganisationen i sin helhet, varigenom vi erhålla större resurser att arbeta än om vi ensamma skulle stå för dem.

Vårt uppfostringsarbete är nu så mycket mer omfattande än förr. De kvinnor som förut deltagit i det mer agitatoriska arbetet ha nu måst ägna sig åt det offentliga, och nya krafter måste uppdragas. Här i Wien har detta lyckats bra, på den grund att vi för anställt fortlöpande kurser för detta syfte.

Dessutom ha vi en hel del andra undervisningskurser. Så ha vi t. ex. upprättat kurser för kvinnor som deltaga i skolförvaltningen. Här i Österrike ha vi lyckats genomföra stora reformer i vårt skolväsen. I alla skolor ha barnens föräldrar nu egna föreningar som giver dem möjlighet att öva inflytande i vissa avseenden. För att kvinnorna skola få förutsättning till detta såväl som till andra offentliga plikter, är det nödvändigt att de först få skolning i härför avsedda undervisningskurser.

För kvinnor i kommunalförvaltning finnes också dyl. kurser så att de må få insikt hur de skola arbeta för att mest gagna det allmänna. All denna intensiva skolning giver oss oavbrutet nya krafter för rörelsen och tillförsäkrar oss ett växande inflytande inom partiorganisationen.

Nu kanhända många läsarinor tro att vi genom denna gemensamhet förlora mycket i rent agitatoriskt avseende.

Detta har dock visat sig ogrundat. Numer gå nämligen ej, i sina resp. distrikt, kvinnor och inkassera av kvinnor och män av män resp. avgifter, utan båda parterna arbeta gemensamt, vilket gör, att kvinnor vid dessa besök nu komma i kontakt med många ännu oorganiserade eller som stå helt främmande för våra ideer och påverka dessa och således utföra ett ständigt nyvärningsarbete.

Dessutom ha vi erfarenhet av att så länge vi hade en egen organisation voro männen tämligen likgiltiga för om kvinnorna tillhörde den eller ej, numer äro de måna om deras deltagande, då de vid valen kunna öva bestämmande inflytande. Likaledes är det ur ekonomisk synpunkt på ett annat sätt än förr betydelsefullt att få kvinnornas avgifter varför nu också männen göra allt för att kvinnorna må bli organiserade.

1920 hade vi 76,000 kvinnliga partimedlemmar, 1921 110,000 och nu 125,000 så att vi på tre år erhållit 50,000 nya medlemmar, vilket ej varit möjligt utan männens hjälp.

Men det finns i Österrike orter där vi på 100 kvinnliga socialdemokratiska väljare endast hava 46 politiskt organiserade, så är förhållandet i min val-

Sommarlandskap.

krets. Detta är en disproportion, men efter enträget arbete bör det gå för oss att få kvinnorna organiserade i samma grad som männen. I min valkrets äro 96 procent av de manliga socialdemokratiska väljarna organiserade.

Helt naturligt kämpa vi också, mången hård dust med männen och ha våra svårigheter för att uppnå vad vi önska. Allt detta är dock småsaker i vårt gemensamma intresse som förbinde oss och giver oss möjligheter att gå framåt. Vi hindras således ingalunda i vårt arbete trots vissa motsatser. Vi vinna i styrka och vidare utveckling av större betydelse. Vi kunna för våra mål insätta proletariets samlade kraft i det offentliga livet och således öva långt starkare inflytande än förut.

Med uppnående av det likaberättigade medborgarskapet är intet nyskapat. Det är sedan vi ha att förverkliga våra fordringar. För att nämna några, t. ex. kvinnoskyddslagstiftning, moderskapsförsäkring och framför allt nygestaltning av den borgerliga lagen i en mängd avseenden. Härtill fordras mycket arbete och även hela vår samlade kraft.

Vi hoppas nu också få en ny international för kvinnorna och att internationalt kunna genomdriva vad vi eftersträva, kvinnornas likställighet.

(Forts. fr. sid. 4.)

vårt land och folk — såväl som andra nationers — lida under den hårdaste depression på så gott som alla områden, vilket ålägger var och en den största betänksamhet inför nog så behjertansvärda önskemål, det få vi söka bära med jämnmod — men detta faktum bör ingalunda förringa värdet av kvinnornas arbete, tvärtom borde det snarare mana oss att se litet djupare på de samhälleliga frågorna.

Många av oss ha närt den stora tron, att när kvinnorna en gång komma så långt att vi inte längre endast hade att tillgå opinionsmöten och resolutioner för att föra fram, i någon fråga en avvikande mening, skulle det icke längre finnas några kvinnofrågor, som vi kvinnor ensamma skulle kämpa för, utan alla skulle föras in under den stora rubriken: *S a m h ä l l s f r å g o r*. Ett kunna vi aldrig komma ifrån: Arbetarekvinnorna ha fått lära med eller mot sin vilja att lösandet av de frågor, som kunde giva folket bröd på bordet och möjlighet till arbete och fred, f. n. överskyggar alla andra. Likaså äro arbetareklassens kvinnor helt säkert besjälade av andra tankar än den troligen något fascistanstuckna dam, vilken härom dagen citerades i en morgontidning. I ett mycket tydligt språk uttalar hon sitt stora förakt för den nuvarande "obetydliga" representationen och uttalar som sitt politiska önskemål: "Nu kräves det män — riktiga karlar av gamla stammen" — "som icke ens veta vad rädsla vill säga".

Man kunde ju inte behöva taga det ena eller andra utslaget av missnöje så allvarligt och det är heller inte avsikten med dessa rader, men det är ett: giv akt! till kvinnorna. Den tid borde nu vara inne, att kvinnorna vore fullt på det klara med att det finns sociala intressen som dock äro så vitt skilda som "två parallella linjer, som aldrig kunna mötas", och om sådana försöksballongen, som nu utsänts från "Kvinnornas tidning", spricka genom sin egen överhäftighet, så får det väl anses som ödets lek.

Arbetareklassens kvinnor skola säkerligen lika litet nu som förr hängiva sig åt utopier med fäste i det blå eller lyssna till den förhoppning, som till sist uttalas i den citerade artikeln, att vi kvinnor ändock slutligen skola finna

Litteratur.

Maj Hirdman: M ä n n i s k o t r ä s k e t.

Det har alltid förväntat mig att yrkeskritici uthärda sitt svåra arbete. Jag menar naturligtvis dem, som taga sin uppgift på allvar och verkligen sätta sig in i och överväga de arbeten, de åtagit sig att kritisera. När "höstfloden" drager dem med sig, begriper jag inte, hur de kunna hålla huvudet ovan böljorna och blicken stadig och klar för att uppnå en fast punkt, ett stycke orubbligt land. Jag får exempelvis till uppgift att anmäla Maj Hirdmans M ä n n i s k o t r ä s k e t, en samling noveller om en värld, som är mig praktiskt taget så främmande som negerkolonierna i Sudan. Detta är ingen lätt uppgift. Det är mycket svårt att döma rättvist, och hur kan jag överhuvud veta, att min åsikt är den rätta?

Författarinnan till "Människo-träsket" känner det hon talar om, det märker man genast. Hon skildrar i det stora hela medryckande och sant. Man läser med intresse och beundran. Hon har levat bland de fattigaste, på nära håll sett de mest beklagansvärda. Hon har kämpat och förtvivlat bland dem och med dem. Hjälplosheten inför eländet har i årtal stockat bitterhet, hat och ett våldsamt befrielsebegär inom henne. Så har hon sökt lindring och utlösning i skrift, ty varje konstnär måste alltid skapa uttryck åt sitt väsen på ett eller annat sätt. Men nu är det så, att ju längre känslor och erfarenheter tvingats ned inom en och hållits hemliga och undertryckta, desto våldsammare blir deras slutliga genombrott. Det våldsamma, obalanserade och ibland oskönt överdrivna träder en här och var till mötes i Maj Hirdmans novellsamling, och detta är, tror jag mig med fog kunna påstå, dess största fel. Ett ohyggligt faktum mister sin ohygglighet, då det skildras med alltför många faso-ord. Lidandet förmår ej röra oss, då det omtalas i det oändliga. I skildringarna från ett sjukhus har författarinnan hopat bedrövelsen så, att man till sist befinner sig i ett okänslighetens tillstånd, i vilket man tar emot vad som helst med lugn. Något inom en ropar: här är ett fel, men vad? Och något annat svarar: Maj Hirdmans hjärta har lidit för mycket, hennes nerver äro sjukligt överkän-

varandra av fruktan för "den sociala oron", bör säga arbetarekvinnorna landet runt att det gäller för oss att fastare och enigare än någonsin gå fram för arbetareklassens gemensamma bästa och att knyta banden ännu starkare samman inom våra organisationer.

A g d a Ö s t l u n d.

liga inför de onekligen fruktansvärda former lidandet tager. Hon ser blott den mörka sidan av tingen. Men det finns alltid flera sidor till varje ting. Detta ser hon ej och häri ligger ett fel. Om denna berättelse på tjuguuåtta sidor spunnits ut till en diger volym på trehundra- och trettiofem hade skuggorna, nu tätt hopade och följaktligen svåra att uppfatta i det allmänna mörkret, fått sin riktiga och rättvisa inramning av ljus och sol och skildringen av sjukhuslivet blivit mer gripande och sann. Längre fram i boken finns en novell (D e n o k ä n d e f a d e r n) som däremot berättas lugnt, utan alla överdrifter och fri från agitatoriskt patos. Den verkar sann, djupt rörande och enligt min mening är den bäst i samlingen. M a n n e k ä n g e r hör även till de goda. I dessa har Maj Hirdman vårdat sig om språket, skildrat personerna med den objektiva sympati, som är absolut nödvändig för att skapa verklig litteratur.

När en gammal mor, låt vara föga aktningvärd, talar en ung fabriksjantens slang får man genast det intrycket att författarinnan en stund varit oklar om den gamlas karaktär. Likaså, då en av sin egen natur, redan vid tio års ålder predestinerad slinka, vid mogna år (sedan hon längese'n är utkörd från hemmet) intages av en svärmisk och sentimental kärlek till sin lilla syster (den hon knappt sett!), men efter dennas död återgår till sin osmakliga råhet och hånar sin förslamade mor, emedan denna ej mer kan köra ut henne — då reagerar man. Så utvecklas icke karaktärer. På detta område som på många andra verka oföränderliga lagar. Lika litet tror man på den lilla arbetarhustrun i "Snärjd". En liten förståndig, redbar och klok kvinna, som därtill är kär i sin man, låter ej en annan ta sig i besittning utan vidare preludier. Kärlekslivet har också sina lagar.

Sist i boken står en liten berättelse: J a g o c h m i t t b a r n. Den är en ädelsten av klaraste vatten, äkta, genomlevad och genomliden, en sorgens idyll, som lockar tårarna upp i ens ögon.

Maj Hirdmans novellsamling har fått beröm av våra främsta bedömare. Ett välförtjänt beröm. Stilen är kraftfull, löper lätt och innehållet fångslar. När författarinnan skrivit ur sig det mesta av gångna års hopade skräck och bitterhet inför det ofrånkomliga lidandet i tillvaron och vunnit det vissa lugn, som är nödvändigt för att skapa hög konst, tror jag mig kunna spå henne en god framtid som författarinna. Icke det lugn, som bottnar i likgiltighet, utan i förståelse av allt, av orsakssammanhanget i världen och av lidandets omätliga uppgift, även om mycket tillsynes oskyldigt blod måste offras.

L i n d a Ö b e r g.

Själskultur.

Bland julens väldiga bokflod fanns ett arbete, som intager en särplats för sig. En bok av helt annat slag än den övriga massproduktionens alster på gott och ont.

Det är några av Knut Kjellbergs söndagsföreläsningar i Stockholms Arbetarebibliotek över "Etisk kultur", som här samlats i en volym till pris av 3 kr. på Gebers förlag. De äro försedda med ett enkelt, sympatiskt förord av en av föreläsarens hängivnaste vänner, prins Eugen.

Hela vårt land vet säkerligen, att den folkliga bildningsrörelsen i Knut Kjellberg hade sin främste märkesman. Den helgjutna personlighet han var gjorde, att han inom bildningsrörelsen redan tidigt kom att allt mer och mer betona, att det ej var nog med den intellektuella bildningen, utan den måste förenas med den moraliska. Självansvaret och det positiva etiska var lika nödvändigt i bildningsrörelsen.

Han betonade visserligen alltid den faktiska kunskapens höga värde och utgående från den naturvetenskapliga ståndpunkten, kämpade han oförtrutet sin ungdoms kamp ända in i det sista mot vidskepelse och övertro, men samtidigt framhållande intellektualismens och kunskapens otillräcklighet och fara, om den ej innerst syftade till den inre bildningen, till rättrådighet, till känslans förfining, att odla så långt möjligt karaktären, hela personlighetens psyke och växt. Slagordet: kunskap är makt, i yttre bemärkelse, var ej tillfyllest. Vi behöva genom en djupare personlighetsbildning även och framförallt makt över vårt eget själsliv, över vår vilja, över hela vår livsföring. Makt att skapa ett rikare och värdigare liv, utan att i så hög grad vara beroende av yttre betingelser eller slavar under våra egna nycker och infall.

Vi borde allesammans försöka någon gång ibland i stillhet och ro gå in i oss själva, känna oss själva och trots all tidens jäkt och oro tillägna oss en smula lugn och harmoni och förnimma något av det upphöjda, som gjorde livet värt att leva.

Dessa tankar utvecklade Knut Kjellberg i sina föreläsningar med aldrig tröttnande eftertryck.

De som voro nog lyckliga att ha tillfälle eller, rättare, förstodo använda tillfället att besöka Knut Kjellbergs söndagsföreläsningar, hava säkerligen allesammans från dessa högtidsstunder ett rikt minne för hela livet.

Att sitta andäktigt lyssnande till denne i sann mening vise man, med det varma hjärtat, det klara förståndet, den förstående humorn och följa hans belysning av olika livsproblem, det efterlämnade outplånliga livsintyck. Där sutto också år efter år den grånade ve-

Partiet och kvinnorna.

Några reflexioner om partiets ansvar för kvinnorörelsen.

II.

Socialdemokratin är numera icke blott det naturliga uttrycket för industriarbetareklassens strävanden och förhoppningar, utan även det enda verkliga folkpartiet, som i sig uppsuger alla utsugna grupper i samhället. Det knyter även till sig ej mindre ungdomen än ock kvinnorna. Partiet har både en ungdoms- och en kvinnorörelse, med egna organisationer, egen verksamhet och egna tidningsorgan. Syftet med dessa specialrörelser är givetvis icke att åstadkomma konkurrensorganisationer till partiet, utan en partiets arbete kompletterande verksamhet bland kvinnorna och ungdomen. Erfarenheten har även visat och bekräftat, att båda icke blott äro nyttiga, utan nödvändiga för partiet. Därav synes ju även följa, att partiet på allt sätt bör uppmuntra dessa rörelser. Vad som här kommer att sägas om kvinnorörelsen kan lika gärna tillämpas på ungdomsrörelsen.

Vad kräves nu av partiet och deras organ?

Först gäller det rekryteringsfrågan. Partiets män och ej minst de i ledande ställning inom kommunerna, böra söka intressera sina hustrur, sina döttrar och sina systrar för kvinnoklubbar. Där kvinnoklubbar existera bör man agitera för anslutning till desamma, och där inga klubbar ännu kommit till stånd bör det vara en solklar plikt för arbetarekommunen att förbereda en sådan klubb. Finge månheten om partiets bästa — och därmed det arbetande folkets intressen — gå före personlig bekvämlighet och småskurna egoistiska synpunkter skulle vi i detta nu säkert ha socialdemokratisk kvinnorörelse sjudande av liv och med förgreningar på alla viktigare platser. Det lär väl

tenskapsmannen och den unge arbetaren och arbeterskan sida vid sida som törstande och mottagande lärjungar.

I föreliggande bok, där några av de mer intellektuellt betonade föreläsningarna äro samlade, behandlande skiftande sidor inom bildningslivet samt med några brottstycken medtagna ur andra föreläsningar, ha medlemmarna i kvinnorörelsen, men även klubbarna, en enastående god källa att ösa ur till bildning och vederkvickelse. Liksom dessa föreläsningar äro avsedda för enskilt studium, så lämpa de sig synnerligen väl att föredraga på klubbmöten som högläsning av därtill kompetenta medlemmar.

Vi vilja rekommendera denna bok på det varmaste till Morgonbris läsekrets.

A. W.

icke kunna bestridas att detta också skulle stärka partiet.

För det andra måste det bli ett mera intimt samarbete mellan partiets olika organisationer på en plats. Arbetarekommunen bör givetvis vara medelpunkten, utan att hindra de övriga att utveckla en verksamhet efter sina resurser och möjligheter. Genom anordnandet av gemensamma kamratmöten, samkväm, diskussionsaftnar, agitationsföredrag, cirklar och kurser skulle dock mycket vinnas för att stärka alla organisationerna och i främsta rummet de svagaste. Kvinnoklubbarna äro under sin första tid i särskilt behov av uppmuntran och stöd från de mera erfarna manliga partivännernas sida. Kvinnoklubbisterna behöva instruktion i föreningsarbetet, anvisningar på överläggningsämnen, diskussionsinledare, litteratur etc.

För det tredje måste partipressen ägna kvinnorörelsen större utrymme och intresse. Liksom man nu överallt har en särskild spalt för ungdomsrörelsen, bör man även kunna åstadkomma en liknande för kvinnoklubbarna. Dessa böra uppmuntras att insända referat över sina möten och sammankomster, även om ingenting av större vikt förekommit. Därmed stimuleras kvinnornas intresse för klubarbetet. Någon av medarbetarna, som får denna spalt på sitt ansvar, kan söka följa med verksamheten också på andra områden och meddela sin egen läsekrets därom. Då kvinnoklubbarna anordna agitationsmöten eller föredragsturnéer böra dessa uppmärksammas i partiorganet både genom förhandsreklam och referat. Med andra ord: partitidningarna böra ägna kvinnorörelsen precis lika stor uppmärksamhet som arbetarekommunerna och ungdomsklubbarna. Detta borde väl vara en självklar och naturlig sak.

För det fjärde gäller det att så småningom förbereda kvinnornas inträde i det samhälleliga livet. Den manliga egoismen och självtillräckligheten bör söka inrätta sig för vad de nya förhållandena kräva. Men det synes vara nästan lika svårt för männen inom vårt parti att lära sig respektera kvinnorna som det var och är omöjligt för de härskande klasserna att uppskatta och göra rättvisa åt arbetareklassen. De ledande männen inom föreningslivet, som i det offentliga livet glömma så lätt, att de haft en ganska lång lärotid innan de funno sig tillrädda och kunde uträtta något på allvar. Även kvinnorna böra beredas tillfälle att genom ledamotskap av kommittéer, styrelser, nämnder, fullmäktige, landsting och riksdag förvärva sig praktiska insikter i det kommunala och politiska livet, såvitt man vill att kvinnorna skola vara annat än röstmaskiner och att deras speciella syn på frågorna skall få komma fram.

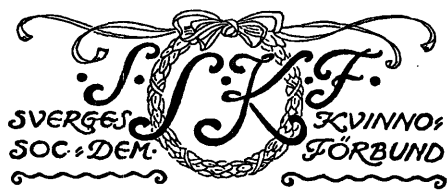
M a u r i t z V ä s t b e r g.

(Forts. fr. sid. 5.)

Frau Emmy Freundlich är en mycket betrodd kvinna i sitt hemland. Under dessa krisår har hon kommit in i flera statliga kommittéer, som blivit tillsatta för uppordnandet av de svåra förhållandena inom olika områden. Dessutom är hon parlamentsledamot och stadsfullmäktig och president för den internationella kooperativa kvinnliga sammanslagningen. Vi förstå att ett hårt och ansvarsfullt arbete vilar på de kvinnor, som stå i spetsen för rörelsen i Österrike, ty där råder fortfarande en mycket stor nöd och landet pressar den fattigare befolkningen med sina livsmedelsskatter gränslöst hårt. Vi ha erfårit genom underrättelser därifrån att det är påtänkt att skatt skall läggas på säden från bonden till kvarnen, på mjölet från kvarnen till grosshandlaren, sedan från grosshandlaren till bagaren, därifrån till brödbutiken och från denna till kunden. Däremot lär skatt på alkohol och lyxartiklar icke i proportion med nödvändighetsvarorna stå lika högt. Över 250,000 kvinnor äro fackligt organiserade och 125,000 i soc.-dem. partiet. Deras tidning utgår i 130,000 ex. I övrigt hänvisa vi till artikeln i detta nummer.

Från Frankrike fingo vi litet meddelande genom den unga parisiskan S u s s a n e L i o n, som var enda representant för 56,000 arbetare, och fingo av henne veta att där finnes ej någon socialdemokratisk kvinnorörelse. Det enda de äga är en kvinnoklubb på 40 medlemmar i Paris. Arbetarekvinnorna äro icke något vidare politiskt intresserade, men i stället rätt gott fackligt organiserade. Under de första krisåren voro de ännu starkare, men genom bolsjevismen ha de blivit splittrade och äro svåra att nu få tillbaka. F. n. räknas med omkring 80,000 fackligt organiserade kvinnor. I nästa nummer skola vi införa en artikel, som ger en ganska god inblick i de franska arbetarekvinnornas ställning till organisationen.

Till sist vilja vi meddela om det landets kvinnorörelse, där vi voro gäster. Här fanns en soc.-dem. kvinnorörelse, uppbyggd som vår. Överallt ute i bygderna hade de kvinnoklubbar som verkade. Medlemsantalet efter sista rapporterna var 5,100, vilken siffra vi hålla oss nära intill. Deras tidning, "De proletarische Vrouw", går ut i en upplaga av 20,000 ex. pr nummer och kommer ut 2 gånger i månaden. Således medan vi sprida 6,000—7,000 och i bästa fall 10,000, så sprida de holländska kvinnorna 40,000 av sin tidning. Av fru L. T i l a n u s, som med expeditionshjälp förestår förbundet och leder dess agitations- och organisationsarbete, fingo vi de upplysningarna, att partiet på bästa sätt stödjer dess arbete. I ekonomiskt hänseende hade de det så ordnat, att partiet betalade all agitation och fingo de även hjälp till admi-

Agitationen.

Det mesta av höstens agitation som genom förbundet ordnats utfördes under november och december månader.

Från den 4 t. o. m. 9 november reste Agda Östlund i norra Småland och besökte platserna: Nässjö, Norrahammar, Huskvarna, Jönköping, Hvetlanda och Sävsjö. Fortsatte sedan direkt upp till Gävleborgs län och talade i Bollnäs, Söderhamn, Lervik, Vallvik och Ljusne. På de flesta av dessa platser hölls både agitations- och instruktionsmöten.

I Gävleborgs län fortsatte Hulda Flood från den

nistrationen. Förra året fingo de sålunda över 2,000 kr. därtill. Som ett exempel hur hemarbetet uppskattas i Holland kan anföras, att partiet också betalar omkring 45 kr. i veckan till hjälp i hemmet, när en husmoder är ute på agitationsresor. Angående representationen i samhällslivet så synes icke vi vara efter, utan tvärtom något starkare representerade. I stadsfullmäktige och därmed jämförliga institutioner hade de 60 kvinnor invalda, då denna siffra här troligen är dubbelt så stor, men i riksdagen ha de liksom vi två kvinnliga representanter. I övrigt syntes vi vara rätt så jämbördiga, varför vi resonerade om att våra rörelsers utveckling troligen voro normala för våra befolkningssiffror. De äga dock svårigheter i katolicismen, som lägger ett starkt tryck på kvinnornas rörelsefrihet, varav vi intet veta här i Norden. Det skulle varit nöjsamt att fått nämna något även om fru Tilanus olika uppdrag, men hon var en sådan personlighet, som väl förskansade sig bakom beskrivningarna om rörelsen. Hon var mycket intresserad av vårt arbete, dels därför att hon tyckte att vi hade mycket gemensamt, ävensom att hon varit i Sverige så länge, att hon talat rätt god svenska. Hon hoppades nu att snart få komma till oss, vilket även vi önska och nära vi nu den förhoppningen, att vår rörelse till kongressen skall bliva så stark att vi våga oss på att till densamma inbjuda internationalens kvinnor. S. V.

18 nov. t. o. m. den 5 dec. Följande platser besöktes: Gävle, Bomhus, Sandviken, Hofors, Storvik, Jädraås, Norrsundet, Ockelbo, Bergvik, Kilafors, Lottefors, Arbrå, Ljusdal, Forsa, Hudiksvall och Iggesund. Även där hölls både agitations- och instruktionsföredrag. Nya klubbar bildades i Bomhus och Jädraås.

Agnes Söderqvist fick Dalarne på sin lott, vilken turné förlades till tiden 12—26 nov. och på följande platser: Avesta, Krylbo, Horndal, Långshyttan, Hedemora, Säters, Borlänge, Falun, Mora, Vansbro, Grängesberg, Ludvika, Smedjebacken och Söderbärke. I Borlänge återupptog kvinnoklubben sin verksamhet.

Även denna turné omfattade såväl agitations- som instruktionsmöten.

Dessa turnéer ha omfattat många nya platser för att om möjligt vinna mark för kvinnoklubbars bildande. Förståelsen ute i landet bland partivännerna för att kvinnorna skola komma med i partiet synes vara ganska ringa. Vill i detta avseende hänvisa till Hulda Floods artikel i detta nummer och taga under övervägande hennes förslag till agitationsmetoder. Det är av vikt att vi inrikta vår agitation på förnuftigaste och mest givande sätt.

Instruktions- och upplysningsarbetet inom förbundet.

Vid de agitationsturnéer, som under hösten och förvintern gått av stapeln, ha instruktioner i föreningskunskap ingått som ett led.

Både äldre och nyare klubbar ha visat intresse för desamma, så att vid alla turnéer hölls en hel del sådana. Det blir dock alldeles för litet som kan givas med den tid som klubbarna anslå till dessa möten, varför förbundsstyrelsen vill uppmana klubbarna att fortsätta därmed och utsändes i dagarna ett cirkulär härom med några riktlinjer för arbetet.

I Stockholm har under hela hösten förbundets alla avdelningar varit i oavbruten verksamhet och nu på nyåret ha de åter börjat sina instruktionskurser. De ha delat upp sig på ett flertal cirkular och varje cirkel har nedlagt 30 timmars arbete på dessa övningar och skall, som omtalats, fortsätta dessa.

Stockholms läns kvinnodistrikt och förbundet anordnade en sammanhängande kurs på tre dagar i slutet på november, med fru Sigrid Lundin som lärare och ledare. Denna kurs omfattade

föreningskunskap, referatskrivning, kortare föredrag och diskussionsinledningar.

Den blev mycket givande för deltagarna, vilka alla uttryckte sin belåtenhet och önskan att det skulle bliva möjligt för alla förbundets avdelningar att hålla sådana kurser för sina medlemmar.

Meddelande från expeditionen.

Härmed meddelas att Morgonbris expedition från och med detta års redovisning är nödsakad införa även för tidningen ett rapportsystem. Varje kommissionär skall samtidigt med insändandet av likviden insända en rapport, vilken även skall undertecknas av ordf. Blanketter härtill sändas med det snaraste till kommissionären. Ingen likvid utkvitteras, som ej åtföljes av rapport.

Nya klubbar

Äro bildade i Kungsängen efter föredrag av Sigrid Gillner, Bomhus, Jädraås, Morgongåva och Köping efter föredrag av Hulda Flood och i Borlänge efter föredrag av Agnes Söderqvist.

På flera platser äro interimstyrelser tillsatta. Hoppas dessa fullfölja sitt uppdrag så att vi snart få rapporter om att klubbar äro bildade även där.

Nedlagda klubbar.

Fosieklubben har nedlagt sin verksamhet, ävenså klubben i Ljungby. Vi få väl dock tro att detta endast är några lindrigare fall av sömnsjuka och att partivännerna på platserna ha medicin att giva som påskyndar tillfrisknandet.

Resebrev från Gävleborgs län.

I mitt förra resebrev kastade jag fram en tanke på, att klubbarna helt och hållet skulle ta hand om agitationen bland kvinnorna ute i bygderna. Och under min resa i Gävleborgs län har jag blivit ytterligare styrkt i min uppfattning, att detta är enda sättet att göra agitationen effektiv. Visserligen finns det en del arbetarekommuner, som visa en berömvärd iver att göra något för att samla kvinnorna, men oftast inskränker sig förarbetet till hyrande av lokal samt minsta möjliga affischering. Att vidtaga några åtgärder för att göra mötena trevliga faller dem högst sällan in, trots att de äro alldeles övertygade om, att "till möten med enbart föredrag går inte folk". Det är nästan häpnadsväckande hur oförstående många av våra manliga partikamrater stå till frågan om vinnande av kvinnorna för partiet.

Med de små resurser, som vårt

K. F. S NYA FABRIK.

Kooperativa Förbundets Margarinfabrik är landets modernaste
K. F:s Margarin framställes av de bästa råvaror — — — — —
K. F:s Margarin fyller de högsta anspråk — — — — —
K. F:s Margarin säljes endast i de Kooperativa föreningarna

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Kungsängen.

Kungsängens arbetarekommun anordnade i maj ett möte med fröken Sigröd Gillner från Uppsala som talare. Talarinnan framhöll särskilt, vad vi kvinnor kunde och borde göra för insatser i det sociala och politiska.

Efter det medryckande föredraget, som mottogs med livliga applåder, hölls enskilt kvinnomöte, varvid beslöts bilda Kungsängens Soc. dem. kvinnoklubb. 12 medlemmar anmälde sitt inträde. Till sammankallande utsågs fru Jennie Sjölander. Nästa möte bestämdes att hållas den 15 oktober med riksdagsledamoten fru Agda Östlund som talare.

På bestämd dag hölls också möte, och hade en talrik publik infunnit sig, vilken med största intresse åhörde det präktiga föredraget över ämnet: "Högsta möjliga lycka åt mesta möjliga antal människor." Talaren belyste de olika uppgifter inom samhällslivet, i vilka kvinnan kunde göra oerhörda insatser. Talet om, att man ingenting kunde,

kvinnoförbund har, ha vi på inga villkor råd att på detta sätt offra pengar på agitation, som blir till liten eller ingen nytta. Därför vill jag här göra klubbarna ett förslag. Vi ta inom varje klubb på vårt nästa möte upp agitationen till behandling och undersöka om det inte i närheten finns någon plats, där möjligheter finnas att få en klubb bildad. Sedan sätta vi oss i förbindelse med platsen ifråga och när vi blivit övertygade om att det inte skulle vara alldeles bortkastad möda att försöka, så tillskriva vi distriktsstyrelsen eller, där distrikt ej finnes, förbundsstyrelsen och begära talarinna. Och sedan bedriver klubben ett ordentligt förarbete innan möte hålles.

På detta sätt kunde vi innan nästa kongress få vårt klubbantal fördubblat. För att spara tid och pengar kunde lämpligen dessa agitationsmöten kombineras med instruktionsmöten för den anordnande klubben.

I ett resebrev bör kanhända även stå något om själva resan, och vad de möten beträffar, som anordnats av klubbarna, så voro de trevligt anordnade och även i regel välbesökta, men jag tror dock att instruktionsmötena gjorde största nyttan och det är troligtvis instruktion, som för närvarande är det nödvändigaste där det finns klubbar som arbeta. Det var inte med små farhågor som jag denna gång gick till mitt värv. Det var nämligen första gången jag var ute för att hålla instruktionsmöten, men farhågorna blåste snart bort till följd av det stora intresse, som kom mig till mötes överallt. Våra intresserade kvinnor ute på landsbygden ha nog ett ganska hårdarbetat fält och de behöva därför så innerligen väl litet hjälp och uppräckning ibland.

Endast två nya klubbar bildades, nämligen i Bomhus och Jädraås, samt tillsattes en interimstyrelse i Arbrå. Även lyckades det få några kommissionärer för Morgonbris. H. F.

Vinterstämming.

*Blekt lyser morgonsolens gula ljus
kring ödemarkens vida, frusna värld
och sakta lyfta sig vid vindens sus
de vita immorna till luftig färd.*

*En vinterdag, då kölden står som rök
nu åter skänkes dessa öde fält.*

*Se några nakna björkar som på krök
i fjällets mörka, lugna lä sig ställt*

*och blott en ensam fura här och där
som än av dödens hårda storm ej nåtts
mot ändlös himmel brustna grenar bär
liksom i skälvanande och bittert trots.*

*Och denna ro! Ej ens en fågel rör
sig hän i flykt med rymd så vid och fri.*

*Blott i mitt eget inre svagt jag hör
mitt hjärtas rytm och blodets melodi.*

GUSTAV ÅSTRÖM.

tillbakavisades på det kraftigaste. Ingen hade större sakkunskap i de sociala frågorna än kvinnan, vilken dagligen och stundligen skaffade sig erfarenheter inom hemmet.

Att föredraget senterades på det livligaste, visade applåderna som följde.

Herr och fru Sjölander inbjödo kvinnoklubbens, arbetarekommunens och lantarbetarefackföreningens medlemmar på kaffe med dopp, för vilket frambares ett hjärtligt tack.

Efter samkvämet höll klubben möte. Fru Sjölander öppnade mötet och åtog sig fru Östlund att vara ordf. Dagordningen upptog konstituerande frågor.

Styrelsevalet utföll sålunda: Fru Jennie Sjölander ordf., fru Tvelin v. ordf., fru Wahlberg kassör, fru Hjelm v. kassör, fru Öberg sekr., fru Höjer v. sekr. och fru Sundblad utan särskilt uppdrag.

Alla behövliga råd och upplysningar lämnades av fru Östlund.

Beslöts att hålla möte andra måndagen kl. 1.30 e. m. i varje månad hos fru Sjölander, som välvilligt upplåter lokal.

Till kommissionär för Morgonbris utsågs fru Öberg.

Klubben beslöt ansluta sig till Sverges Soc. dem. kvinnoförbund fr. o. m. den 1 januari 1923.

12 nya medlemmar vunno inträde, vadan medlemsantalet nu är 24, men hoppas vi, att vår lilla klubb skall gå ytterligare framåt.

Till sist ett hjärtligt tack till båda våra präktiga föredragshållare för ord, som sent skola glömmas. Välkomna åter!

Hälsningar till kamraterna landet runt från Kungsängens Soc. dem. kvinnoklubb.

S e k r e t e r a r e n .

Från Eskilstuna.

Ytterst sällan syns i vår tidning några meddelanden om arbetet i våra klubbars studiecirklar. Och dock äro dessa, enligt underreknads mening, ett mycket viktigt led i vårt arbete.

Eskilstuna soc. dem. kvinnoklubbens studiecirkel avslutade höstterminen den 12 december med en verkligt lyckad och stämningsfull "Lucia-afton". Det är ibland så litet som behöver göras för att få ett samkväm trevligt, att det lönar rikligen mödan. Alla hade nu tydligen gjort sitt allra bästa, var och en drog sitt strå till stacken, och alla hade vi tagit med ett gott humör och ett vänligt ansikte.

En av medlemmarna hade med sig ett lakan, att användas som duk på det stora bordet, en annan kom med Lucia-kransen med ljus i, en annan kom åter med ljus, och ytterligare ljus. — En "knogade" dit den stora rykande kaffepannan, en annan kom med nybakade, doftande "Lusse-kattor". —

En medlem läste för oss om Lucia. Vidare lästes några dikter av Fröding. Kaffet intogs vid det av ljus strålände långbordet under den underbara stämning som firandet av gamla vackra seder förmår skänka.

Cirkeln har under den gångna terminen läst om uppfostran eller närmare bestämt Ellen Keys "Barnets århundrade" och kommer förmodligen att fortsätta i samma ämne på nyåret.

De kvinnoklubbar som ännu ej ha någon studiecirkel: "Gack och bilda en och gör även ni sammaledes!"

A. S. Å.

Från Karlskoga.

Karlskoga Socialdemokratiska kvinnoklubb firade den 10 april sitt 13:de årsmöte. Då klubben bildades voro vi en liten grupp av 15 arbetarekvinnor, men nu kan räkna 60 medlemmar.

Till styrelse för 1922 blevo valda: fruarna Augusta Forsman, Emma Söderberg, Anna Valström, som ordinarie, och dessutom suppleanter.

Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes av mötet och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna arbetsåret. Under året ha hållits 12 ordinarie möten och flera extra. Klubben har haft offentliga möten och talare ha varit fru Nelly Thüring och fru Sandler. Dessa möten ha varit av stort värde för mängden, som förstätt att genom upplysning måste vi komma fram till socialdemokratiens förverkligande. Frågor ha även av klubben framkommit till diskussion, såsom förbudsfrågan och förslag till ny barnavårdslag m. fl.

Genom initiativ av Karlskoga klubb har bildats Örebro kvinnodistrikt, som vi tro blir till stor hjälp för oss. Vi behöva så väl ha gemensamhet med andra klubbar inom distriktet för hjälp i de frågor som äro av mycket stor vikt för oss och eventuellt andra ting som rör vårt arbete. Vi ha även anordnat kamratmöten, vilka varit till både nytta och nöje. Under riksdagsmannavalet utförde klubben ett energiskt arbete med att sälja broschyrer och även vår tidning samt

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

bedrev en livlig husagitation. Fester ha tillsammans med arbetarekommunen hållits och även enskilda sådana för att stärka vår kassa. Som förening har klubben deltagit i förbudsdemonstrationer i Karlskoga och Degerfors, vilka haft en stor tillslutning.

Kvinnornas rösträtt som grundlag har även firats tillsammans med Degerfors klubb. Program för festen var först en historik över rösträttens tillkomst, deklamation, musik och sång. Även bjöds på kaffe. Festen präglades av en förståelse för vad vi vunnit genom att vi fått vår rösträtt.

För de arbetslösa har klubben anordnat basar för att i någon mån kunna hjälpa dem. Resultatet blev en behållning av 704 kronor vilka redan överlämnats till platsens hjälpororganisation, som delade ut medlen till de mest behövande.

Under året ha sålts 1,150 ex. av Morgonbris, även har klubben sålt 100 ex. av Nelly Thürings broschyr "Vad väntar 1921 av Sverges kvinnor".

Den 14 januari höll klubben julgransfest tillsammans med sina familjer. För anordningarna är den kommitté, som anordnat festen, värd en honnör. Festen avslutades i den gladaste stämning med gemensam längdans kring granen.

Karlskoga är ett stort samhälle, men vår klubb är inte heller liten, men större borde den kunna vara, då ännu många arbetarkvinnor finns, som ej tillhöra vår förening, vilka dock säkert känna och förstå vårt arbete. Till utvecklingen av klubbens verksamhet hör att vi ha klubbkamrater som representanter i de kommunala institutionerna, nämligen i municipalfullmäktige, i kommunalfullmäktige, i fattigvårdsstyrelsen och i barnhems- och barnavårdsstyrelsen. Vi ha sålunda kommit med i de institutioner som arbetarkvinnorna förut varit utestängda ifrån. Må vi nu troget hålla samman i vår förening, försöka göra våra möten goda och lärorika, så att vi där mer än annorstädes känna att vi äro verkliga kamrater.

K p r.

Från Ljusne—Ala.

Ljusne—Ala soc.-dem. kvinnoklubb höll måndagen den 3 april sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelser upplästes och godkändes. Av den senare framgick att inkomster och utgifter balanserat på en summa av 1,519 kr. Mötet beviljade styrelsen full ansvarsfrihet. Fru Anna Hellgren valdes till ordf., fru Hulda Leurén till sekr. och fru Klara Forsell till kassör.

Under året har hållits 12 ordinarie och 2 extra möten. Medlemsantalet var vid årets slut 85. Under året har klubben haft två offentliga föredrag, ett av fru Disa Västberg, som talade över ämnet "Kvinnorna och valet". Det andra av fru Ruth Gustafson, som talade om "Socialt ansvar". Även har klubben anordnat ett samkväm för medlemmarna med föreläsning av riksdagsmannen Ch. Lindley över ämnet "Skolan".

Klubben har på sina möten diskuterat förbudsfrågan, skolfrågan samt flera andra samhällsfrågor. Klubben har med två ombud deltagit i en konferens i Bollnäs. Dessutom har klubben bedrivit ett storartat arbete för riksdagsmannavalet i höstas, både inom samhället och inom närliggande byar genom husagitation samt med spridning av skrifter och tidningar.

Klubben har även haft en sykommitté, som nedlagt ett stort arbete. Av den behållning den inbringat har 200 kr. utdelats till julen åt behövande. Av Morgonbris har försålts 1,350 exemplar.

Undertecknad vill på samma gång uppmana alla kvinnor på platsen att ingå i klubben och ta del av arbetet för att vi skola kunna hävda vår ställning och ta del av samhällets och kommunens angelägenheter, där vi ha många viktiga poster att slå vakt kring för att få ett samhälle, som fyller våra fordringar, som vi kvinnor i långa tider önskat.

Med hälsning till alla klubbar i landet genom
Hulda Leurén.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Kommissionärer!

Höj upplagan på Morgonbris! Det torde nog vara på få platser i vårt land där Morgonbris finnes i alla arbetarehem. Låt det bli vår lösen att sprida tidningen till alla arbetarkvinnor

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textside 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör Fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus. Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 2, 2 tr. Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus. Ordf. fru Elin Magnusson, Timmermansgatan 40, 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasas-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. S:t Eriksgatan 21. Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. Fru Gerda Liljeroth, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7/9 i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1.30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar vinna inträde. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Stockholm 1923, A.-B. Arbetarnes Tryckeri.